

2022: Vol 3, Nr 2

doi: 10.24834/jotl.3.2.749

STUDENTERS UPPSATSSKRIVANDE: VÄGAR TILL SJÄLVSTÄNDIGHET

Kim Roelofs, Institutionen för urbana studier, Malmö universitet, kim.roelofs@mau.se

Abstract

Students do not always have sufficient experience in, for example, academic writing, collecting data and analysing research material to start their thesis writing. Within academic education there exists a focus on independence. In this text I reflect on how this independence can be used to support students' thesis writing. I argue that when students need help to progress in their thesis work that this should focus on helping students develop their independence when it comes to making choices within the research process and how students should relate to suggestions and questions from their supervisor.

Keywords: Academic writing; independence; supervision; teaching and learning in higher education; thesis writing

Sammanfattning

Studenter har inte alltid tillräckligt med erfarenhet av, till ex., akademiskt skrivande, datainsamling eller att analysera forskningsmaterial för att komma i gång med uppsatsskrivandet. Inom akademiska utbildningar finns ett stort fokus på självständighet. I denna text reflekterar jag över hur denna självständighet kan användas för att stötta studenters uppsatsskrivande. Jag menar att när studenter behöver hjälp med att komma vidare i uppsatsskrivandet så ska detta ske utifrån en tanke om att studenter ska utveckla sin självständighet. Detta kan till exempel ske genom val som görs i forskningsprocessen och i hur de ska relatera till uppmaningar och frågor från handledare.

Nyckelord: Akademiskt skrivande; handledning; högskolepedagogik; självständighet; uppsatsskrivande.

Studenters uppsatsskrivande: Vägar till självständighet – en reflektion

Jag läser igenom mina studenters arbete inför handledningen. De har jobbat hårt med sin gemensamma litteraturoversikt. Jag är imponerad över hur många relevanta källor de har hittat – uppenbarligen vet de hur de ska söka på nätet. Dock är sammanfattningarna av litteraturen osammanhängande, ibland är det otydligt vilken metod de citerade forskarna har använt, ibland står forskningssyftet som sista meningen i ett stycke. Jag inser att jag måste stötta studenterna i arbetet med att utveckla texten vidare, och att slutförandet av uppsatsarbetet kommer kräva en stor självständighet från deras sida.

Ovanstående exempel är ett av många där jag har lagt märke till att studenter saknar de kunskaper om skrivande eller forskningshandverk som krävs för att genomföra ett bra uppsatsarbete. Som i exemplet ovan kan det handla om att textens struktur som sådan är ologisk, men det kan också vara att studenterna inte har tillräckligt med erfarenhet av att samla data eller analysera sitt material. Som doktorand har jag ingen bra överblick över vad studenterna har lärt sig hittills under sin utbildning – men kanske är det inte det viktigaste heller. Som handledare ska jag hjälpa mina studenter med att genomföra ett gediget forskningsprojekt och skriva en bra uppsats. Det är min roll att stötta dem i detta oberoende av om de redan borde ha kunnat det de för tillfället kämpar med.

Högskolelagen (1992:1434), Högskoleförordningen (1993:100) och lokala lärandemål på Fastighetsföretagande (Fastighetsvetenskap: Examensarbete, 2021) där jag undervisar betonar att studenterna ska utveckla självständighet inom sin utbildning. Därför anser jag att det är viktigt att handleda utifrån tanken att studenterna ska utveckla självständighet. Jenny Magnusson och Maria Zackariasson (2021) skriver i boken *Handledning i praktiken. Om studenters självständighet och akademiska litteracitet* att självständighet kan förstås utifrån två perspektiv. Det kan för de första handla om studentens självständighet, där studenten ska arbeta självständigt med sin uppsats, eller så kan det för det andra handla om att handledaren ska möjliggöra självständighet i uppsatsskrivandeprocessen. I relation till uppsatsskrivandet tror jag att båda dessa perspektiv är viktiga. Till exempel kan studenter själva hitta litteratur om metod, analysstrategier och akademiskt skrivande med mera. Samtidigt behöver studenter antagligen handledning i att hitta relevant material och få utrymme inom handledningstillfällena att diskutera val av metod, analys och ”sätt att skriva” på ett sätt som främjar deras självständighet. Ett exempel på det sista som Magnusson och Zackariasson nämner är att man som handledare inte alltid har eller kan ge ett klart svar på hur studenterna ska gå till väga, men att göra egna val kan betonas av handledaren som en del av det självständiga uppsatsskrivandet. En möjlighet är då att diskutera sig fram tillsammans med studenterna och på så sätt betona deras ansvar och självständigheten i de val de gör i sitt uppsatsskrivande.

En annan aspekt av handledningsprocessen där det krävs självständighet av studenter är hur råd och rekommendationer uttrycks av handledaren. Magnusson och Zackariasson (2021) skiljer mellan krav, uppmaningar och frågor. Krav kan till exempel uttryckas när det handlar om akademiska normer som studenter måste förhålla sig till, såsom att man måste ha ett teoretiskt ramverk för sin studie eller att texten måste hålla en viss struktur. Uppmaningar däremot är fria för studenterna att ta till sig. Därför kräver uppmaningar ett självständigt förhållandesätt från studenternas sida: Om de bestämmer sig för att inte följa handledarens uppmaningar så måste de kunna argumentera för det. Jag menar att diskussioner kring uppmaningar är ett bra sätt att främja studenternas självständighet under handlednings-

tillfället, för det blir en övning för studenter att självständigt förhålla sig till handledarens idéer och att föra en bra diskussion. Dock menar Magnusson och Zackariasson att det är frågor som utgör den största möjligheten i handledning när det gäller att främja studenters självständighet, de menar att ”genom

frågor efterfrågar handledaren svar från studenten, och ger inte i första hand rekommendationer” (s. 137). Jag ser kombinationen av att diskutera uppmaningar och ställa frågor som ett sätt att träna studenter i att ge självständiga kommentar och reflektioner på sitt arbete.

Maria Wendt (2014) påpekar att det inte är självklart för studenter hur de ska utföra vissa vetenskapliga uppgifter. Hon menar att vetenskapliga krav som av studenterna kan uppfattas som motstridiga kan hindra dem från att utveckla sin självständighet. I det här fallet skulle det bli svårt att föra sådana diskussioner utifrån uppmaningar och frågor som jag beskriver ovan, eftersom studenter är benägna att göra konservativa val för att vara på den säkra sidan. Dock menar jag att (muntliga) diskussioner med handledaren kan utgöra en första början i att komma ifrån alldeles för uppenbara lösningar i att designa och utföra ett forskningsprojekt, eftersom muntliga diskussioner möjligen kan upplevas som mindre definitiva och som ett sätt att diskutera tankar. I sådana muntliga diskussioner kan studenter upptäcka att de gränser för vad som avses vara ett vetenskapligt förhållandesätt eller god vetenskaplig metod möjligen inte är så snäva som de först trodde och de kan uppmanas att göra egna val när det kommer till forskningsdesignen och skrivandet.

Att förstå handledarens kommentarer är också en viktig del i uppsatsskrivandet. Kate Chanock (2000) påpekar att studenter inte nödvändigtvis förstår lärarens (skriftliga) kommentarer. Chanock har forskat om hur studenter förstår kommentaren ”för mycket beskrivning, inte tillräcklig analys”. Jag tror att vi handledare behöver vara medvetna om att studenter möjligen inte förstår våra kommentarer på ett korrekt sätt. Det är lätt hänt att man som mer erfaren forskare tror att det är självklart hur en kommentar som ”för mycket beskrivning, inte tillräcklig analys” ska förstås, där uppsatsen kanske är studenternas första tillfälle att skriva en gedigen analys. Chanock menar att det inte räcker med att förklara vad en analys är utan att man som lärare också måste diskutera med studenter vilka frågor som är relevanta att ställa i förhållande till materialet och vilka frågor som anses vara relevanta inom den disciplin studenterna utbildas i. Jag tror att man som handledare kan använda det här rådet i en bredare bemärkelse: Det räcker inte att förklara för studenter vad vetenskapliga krav innebär genom att ge dem någon slags definition av dessa, utan man behöver ge exempel i relation till studenternas material och vetenskapliga disciplin.

Som jag skrev ovan så ser jag det som min roll som handledare att hjälpa mina studenter att genomföra ett gediget forskningsprojekt och att skriva en bra uppsats. Ibland kan det vara en utmaning när man som handledare menar att studenterna kanske redan borde ha kunnat det de inte får bukt med under uppsatsskrivandet, samtidigt som det kommer hindra studenternas process om man som handledare inte erbjuder möjligheter för studenterna att utveckla dessa essentiella kunskaper i sitt uppsatsarbete. När studenterna behöver hjälp med att komma vidare i uppsatsskrivandet menar jag, som jag ovan argumenterat, att detta ska ske utifrån en tanke om att de ska utveckla sin självständighet rörande de val som ska göras i forskningsprocessen och att relatera till uppmaningar och frågor. Samtidigt ska man som handledare vara medveten om att studenterna inte alltid tolkar kommentarer rätt och man ska arbeta med en medvetenhet om studentens disciplin och forskningsmaterial för att främja en förståelse av den vetenskapliga processen.

Referenser

Chanock, K. (2000). Comments on Essays: Do students understand what tutors write? *Teaching in Higher Education*, 5(1), 95-105. <https://doi.org/10.1080/135625100114984>

Kim Roelofs

- Fastighetsvetenskap: Examensarbete. (2021). Malmö universitet. <https://utbildningsinfo.mau.se/kurs/kursplan/FF321F/20221>
- Högskoleförordning (1993:100). Utbildningsdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100
- Högskolelag (1992:1434). Utbildningsdepartementet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434
- Magnusson, J., & Zackariasson, M. (2021). *Handledning i praktiken. Om studenters självständighet och akademiska litteracitet*. Studentlitteratur.
- Wendt, M. (2014). "Gör en analys!" Om studenters svårigheter att vetenskapligt analysera politik - och vad vi som lärare kan göra åt det. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 116(4), 405-423.